

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERȚIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Enigma bulgară

Arad, 1 Octombrie.

Vești senzaționale, declarațiile unor personalități marcante din viața politică bulgară, fac ecoulul presei europene, atrag atenția cercurilor politice asupra atitudinii ce-o intenționează Bulgaria mobilizată și sporită teritorială: aceste zilele aceste cu trei mii kilometri pătrați din pământul tracic al Turciei. Vești, declarații contradictorii, adevărul rămâne deocamdată acoperit, și nu noi vrem să înlăturăm spuza. În legătură cu atitudinea actuală enigmatică a Bulgariei ținem să facem numai câteva considerații.

Dacă Bulgariei i-a reușit să așintască asupra sa privirile unei lumi întregi, ni se dă cel mai vădit semn de deosebită valoare militară și politică ce-o reprezintă micul stat balcanic la această oră. Într'altă parte a ziarului se pot citi informații exacte despre teritoriul și armata bulgară. Cele două grupări beligerante știu că o intervenție a acestei armate pe o parte ori pe alta trage mult în balanța războiului, și de două săptămâni presa unora ca și a celorlalți face elogii, avertisează, ridică speranțe, solicită din partea sa o atașare a armatei bulgare.

Ținta sa esențială este realizarea aspirațiilor naționale. Cu jertfe cât mai mici. Și la Sofia se face o politică prudentă. Rodul neutralității bulgare este cedarea recentă a teritoriului turcesc. Neutralitate vândută pe preț bun. Dar Bulgaria vrea să vândă aceeași neutralitate și într'alte părți. Și se pare că-i succede. Cele din urmă informații ne spun că

impătrita înțelegere este gata să-i ofere Macedonia sârbească, dacă Bulgaria va opri transportul de trupe germano-austro-ungare peste ea la Constantinopol, în cazul când aceste trupe își vor face apariția trecând peste corpul Serbiei la granița bulgară. Diplomația bulgară luptă acum să înlăture condiția. Iar pentru a succeda mai grabnic cucerirea Macedoniei fără vărsări de sânge, Bulgaria a mobilizat, și-a înarmat neutralitatea, și-a valorificat-o.

Și atunci notificarea pe care d. ministru bulgar la București, *Radeff*, a făcut-o dlui ministru român de externe, *Porumbaru*, în dimineața zilei de mobilizare, că, adică, Bulgaria nu intenționează nici o acțiune imediată împotriva vre-unui stat vecin, este logică, conformă neutralității în forma cea nouă pe care înțelege să o susțină Bulgaria în urmărirea împlinirii idealurilor sale naționale.

Notificări în același sens s'au făcut și străinătății. Bulgaria vrea să fie o Olandă, ori Elveție cari sunt în arme deja dela începutul războiului. „Evenimente nouă să n'o surprindă nepregătită.”

Aspirațiile sale naționale, Bulgaria crede că și le poate realiza în acest chip aproape pașnic. Este convinsă că chestia se va deslegă neted și la nord-est, întrucât România care se razimă ca și Bulgaria la baza tuturor acțiunilor pe principiul național, îi va ceda acea parte din cadrilater, acest „grânar” al Bulgariei cum i se zice, care este împopulată de locuitori în majoritate Bulgari.

Dimpotrivă, atașarea sa pe lângă împătrita înțelegere ar fi costat-o mari jertfe de sânge. Macedonia ar fi fost luată în posesiune

ne numai colaborând la campania sârbească și mărirea aceasta teritorială ar fi fost condiționată de o mărire a Serbiei în nord, de o înfrângere a armatelor germano-austro-ungare. Bulgaria și-a dat seama de riscul ce l'ar fi făcut, de epuizarea, zdrobirea forțelor sale fără nici o nădejde sigură a obținerii pământului macedonean.

Evident, Bulgaria se bucură astăzi de un ascendent politic față de trecut. Are deplină independență în toate mișcările sale politice interne sau externe. Considerații de rassă n'o emoționează. Interesele sale naționale o preocupă în primul rând, iar atașarea ei la o grupă sau alta dintre beligeranți se va face, în caz că obținerea Macedoniei nu va isbui numai prin neutralitatea înarmată de astăzi, desigur la aceea care îi va da siguranța largirii hotarelor de astăzi pe baza principiului național.

Siguranța aceasta se pare că i-o pot da pe preț mai ieftin, puterile centrale. Politica regelui Ferdinand de Coburg totdeauna a înclinat spre ele. Iar politica Bulgarei astăzi regele o dirijează. Toate propunerile împătritei înțelegeri s'au isbit de rezistența ce s'a opus la palatul din Sofia. Puterile centrale nu cer Bulgariei jertfe de sânge, ci numai transferarea de trupe peste teritoriul ei, pentru a zădărnici expediția dela Dardanele și a-și face drum spre Asia-minoră.

Și atâta însemnează o ieșire din neutralitate. Rămâne ca Bulgaria să știe înfrunța în acel caz amenințările împătritei înțelegeri, să știe determina marina rusească să-și rețină în porturile Mării Negre cele douăzeci și patru de unități cărora le-a dat deja destinația pentru acel caz. Rusia terorizează de pe a-

Ruga mamei.

— De durerea mea de astăzi
Vin Părinte să-Ți vorbesc....
Să 'ntreb viforul din suflet
Oare cum să-l potolesc?
Rănilor-mi adânci și grele
Ce-ar putea să mi le-aline —
Dacă nu credința tare:
Că-orice leac găsim la Tine...

Tu 'nțelegi ce se petrece
Intr'o inimă de mamă
Când din toiul muncii — fiul
Craiu 'n tabără îl chiamă....
...Cui îi pasă că-s bătrână
Fără prag și ajutoare?
Cin' mă 'ntreabă ce m'aș face
Dacă fiu-acolo-mi moare?

El mi-e singura nădejde
Ce-mi rămase 'n lume-acum,
Dacă-l pierd nu mai rămâne
Decât să cerșesc în drum....
Și bătrână și bolnavă
Iar de mâna dreaptă slută....
Să scâncesc la porți străine
Și de nimenea crezută?!

...O, mă 'năbușe durerea...

Par'că-l văd flămând, murdar,
Stând la țel în fața morței....
Ba-l aud gemând amar
Plin de sânge 'ntre cadavre
La cap fără luminare
Nimeni nu-i să-i dea apă
În a morței aiurare....

Dragul mamei drag... Imi vine
Să pornesc cu zor la drum,
Să te cat plângând nebună
Prin năbușul cel de fum
Și să te lipesc de sinul
Care-odată te-a hrănit
Să mă pierd cu tin' de-odată
Dac'așa ne-a fost ursit....

Iartă-mă, dar îmi vin unde
C'aș aprinde lumea 'ntreagă
Și din tot ce azi se vede
Numai spuză să se-aleagă
Să se curme-odată măcelul
Săvârșit de-a urei pară....
Iartă-mă — dar câte-odată
Fac și 'n contra Ta ocară....

...O, Stăpâne fie-Ți milă
De-ale mele bătrânețe
Tu ești bun și ești puternic
Poți să schimbi a lumii fețe:

Dacă-i scris el să-mi rămână
Colo 'n țările străine
Doamne-auzi-mi rugămintea:
Ia-mă mai întâiu pe mine....

Livia Rebreanu.

Transformarea sufletească.

De Cerdac.

Avusem prilejul să citesc cu mare plăcere un captivant articol al unui ofițer german, din care se desprindeau câteva indicii de prefacere sufletească, prin care trece un bărbat chemat sub drapel, de când se deslănțui năpasta războiului. Articolul avea titlul „*Als ich wiederkam*.” Ofițerul își mărturisește în acel articol ideile și sentimentele, ce lau pătruns, când s'a reîntors de pe câmpul de războiu, unde fusese zece luni. Luptase pe frontul din Franța.

Călătorind dela front spre casă, la granița zări din fereastra vagonului țărance din Franța „cu fața ofilită, ființe molesite”, — apoi trecând peste hotar văzu în satele din Germania „nem-

*) Când m'am reîntors.

cum cu debarcări de trupe la Varna, iar aliații ei la hotarul grecesc și porturile egeice ale Bulgariei. Opoziția bulgară pune și aceste perspective ale unui sângeros teatru de războiu pe teritor bulgar între cele două grupări de beligeranți de astăzi, cum s'a putut citi în numerele de ieri și alaltăieri ale ziarului nostru.

„L'Independance Roumaine” organul oficial al guvernului României, în numărul cel primim astăzi scrie că Bulgaria *ne veut se battre ni avec les Serbes, ni avec les Roumains, ni avec les Grecs*, ci are să se opună *à une armée non balkanique*, se teme de acest intrus venant de n'importe quelle direction.

Deci mobilizarea s'a făcut și pentru a încunajura teatrul de războiu în care s'ar străforma țaratul Bulgarilor.

Este incontestabil că micul stat balcanic, ca toate statele neutre de altfel, astăzi se bucură de prestigiu și orice pas ar face trezește speranțe și temeri legitime.

Dar enigma bulgară persistă.

Manifestații politice în România.

Inaugurarea noului local al partidului conservator. — Spicuri din discursurile dlor Marghiloman, C. C. Arion și Gr. Cantacuzino.

București, 28 Sept. n. 1915.

Luni dimineața a avut loc în București inaugurarea noului local al clubului conservator de sub șefia dlui Marghiloman, în prezența unui mare număr de membrii ai acestui partid. Cu acest prilej s'au rostit discursuri politice de către dnii A. Marghiloman, C. C. Arion, Gr. Cantacuzino și alții fixându-se punctul de vedere al partidului conservator în împrejurările date. Din discursurile rostite reținem următoarele:

D. Al. Marghiloman a spus între altele:

„Politica, care convine României în aceste momente este, încă, politica care a fost înfăptuită la Sinaia, în Iunie anul trecut. Atunci s'a trecut între Coroană, guvern și oamenii cu res-

ponsabilitate din această țară un pact. Nu e liber nimănui să-l denunțe sau să-l altereze fără o nouă judecată în comun, sau fără cel puțin să fi venit din partea guvernului o comunicare oficială arătând că sunt motive, că sunt împrejurări cari silesc o modificare a acestui pact.

Orice abatere dela ceea ce a fost convenit la Sinaia constituie un *act unilateral*, care nu implică decât responsabilitatea celui care-l comite și care deci nu ne leagă pe noi. Dacă abaterea aceea vine dela partide sau fracțiuni de opozițiune, acelea nu sunt primejdioase, ele nu implică acțiunea țării, cel mult îi pot zăpăci limpedea judecată la certe momente.

Dar dacă abaterea ar veni dela guvern, o atunci ar fi o *primejdie*.

Asupra acestui punct, domnii mei, eu, în bună conștiință, nu mă cred autorizat să afirm că pactul acela astăzi este definitiv schimbat de guvern. Oricât de criticabile sunt faptele unor departamente ministeriale cari se pot interpreta în sensul unei deviări, în lipsă de o comunicare oficială, nouă făcută de guvern, și față de denegațiunile constante ale miniștrilor, eu cred că România e încă liberă în acțiunea ei. (Aplauze prelungite). Dacă n'ar fi așa, apoi ar fi datoria noastră la timp să denunțăm faptul care s'a comis și să tragem consecințele, căci pe noi nu ne leagă.

Asta este, domnii mei, politica înțeleaptă pe care noi suntem hotărâți să o sprijinim fără să cerem nimic în schimb, dar pe care asemenea cred că suntem în stare, la nevoie, să o înfăptuim prin noi înșine.

Politica partidului conservator rămâne politica expectativei neutrale, cu toate obligațiunile și cu toate îngrădirile cari reies din convențiile internaționale pe cari le-a iscălit și România și toate statele beligerante.

D. C. C. Arion a spus între altele:

Domnilor, suntem la o nouă răspântie: Bulgaria a mobilizat.

Se vorbește acum din nou de idealul național. Și noi suntem pentru înfăptuirea idealului național, însă pentru înfăptuirea idealului „integral și ireductibil”. Ce patriotism e acela care închide ochii și-și astupă urechile? Nu e carne din trupul nostru, sânge din sângele nostru? Idealurile naționale însă nu se realizează decât în timp și în spațiu; nu după dorințele poporului, ci după posibilitatea momentului.

Trebuie să mobilizăm și noi? Parlamentul dela „Bulevard” a hotărât că trebuie. Nu mai departe decât acum patru zile, patrioții dela „Acțiunea Națională” recunoșteau imposibilitatea de a ieși acum din neutralitate. Astăzi ei cer să mobilizăm. S'a schimbat oare ceva? Nimic

altceva decât doar că *probabilitatea că am avea de luptat pe două fronturi, a devenit o certitudine*.

Dacă mobilizarea Bulgariei este o provocare sau o amenințare este o datorie pentru România: că la provocare să răspundă cu provocare, iar la amenințare cu amenințare. Nu admitem nici provocări, nici intimidări! Dar ca să mobilizăm noi cu înțeles de provocare, ar fi o greșală pe care am putea-o plăti scump.

Neutralitatea se impune în afară, iar înăuntru, dacă sunt vânduți cari o inspiră și nebuni cari turbură ordinea, guvernul e dator să le pună mâna în piept.

Vor trece însă vremurile acestea și va veni momentul cel mare. Toate energiile inerente rasei noastre, vor face atunci minune.

D. Dr. Cantacuzino a spus între altele:

Atitudinea țării a fost bine definită în consiliul de Coroană și anume expectativa neutrală. Numai un alt consiliu de Coroană ar putea să modifice această atitudine și până atunci guvernul trebuie să se țină strict de hotărârea luată.

Ar trebui să se înceteze cu politica ce se interpretează ca o duplicitate față de ambele grupări beligerante deoarece la adresa puterilor centrale li se dau celor din împărțita înțelegere făgăduieli și speranțe ce nu se realizează. Dacă se urmează această politică, România riscă să rămână izolată și vai de noi dacă vom rămâne fără sprijin la încheierea păcii.

De aceea nu putem decât să aprobăm expozeul făcut de d. Marghiloman, șeful partidului și să dăm concursul nostru guvernului, cu condiția ca el să ducă o politică economică și financiară conform cu interesele țării și să aibă energia să guverneze ceea ce nu face acum, permițând manifestațiunile anarhice. Dacă guvernul nu are această energie ne va obliga pe noi să răspundem cu aceeași măsură.

Conservatorilor nu le-a fost niciodată frică de nimeni, fiindcă au conștiința că lucrează pentru binele țării.

După ce au mai vorbit dnii D. Nenitescu, care constată că o singură primejdie există pentru România și anume Rusia, și d. D. Dobrescu, care relevă înțelegerea, ce domnește între partidul conservator purificat și șeful său, a încheiat d. Marghiloman cu următoarele cuvinte:

Ne-am împărțășit cu toții într'o unitate de credință, care singură poate face față în momentele actuale.

Declar ședința de inaugurare a noului club închisă.

Z.

In jurul situației din Balcani.

— Un articol din „Messagero”. —

Ziarul italian „Messagero” din Roma referindu-se la vederile cercurilor politice competente din Roma în jurul noii situații create în Balcani de pe urma mobilizării armatei bulgare, observă că după părerea unora întrucât e cu putință a se găsi o împăcare între desideratele naționale ale Bulgariei și cerințele politice ale Serbiei care pretinde cu orice preț ca să nu fie despărțită de teritorul grec, *diplomația italiană ar putea foarte bine să aibă menirea de a găsi deslegare împăciuitoare a situației balcanice așa de incurcată*.

Alții socotesc dimpotrivă, că *gestul Bulgariei a făcut cu neputință o rezolvare multumitoare a diferendului bulgaro-sârb*. Ei scot la iveală reaua credință ce reiese din acest act pripit al guvernului dela Sofia și regimul de teroare care s'a întronat în capitala Bulgariei. Se asigură că d. Ghenadieff ar fi fost amenințat serios dacă cumva ar încerca să se împotrivească voinței atotstăpânitoare a celor de sus.

Oricum ar fi — adăogă „Messagero” — să nu ne lăsăm a fi impresionați de nevinovatele lovituri de tunuri „cu caracter politic”, pe cari Germania le face să bubue în fața Semendriei și al căror răsunet se repercutau cu atâta satisfacție în coloanele ziarelor germane.

În adevăr, cercurile bine informate din Roma cred — spune ziarul italian — că soarta Constantinopolului va fi hotărâta mai înainte ca avangardele germane să fi ajuns pe primele colini cari domină valea Timocului.

toici robuste, simple, sănătoase”. Contrastul izbitor îl făcu să întrezărească tragicul apus al gloire-ului Franței. Reîntors pe pământul patriei, îi venea să chiuie de bucurie. Simțise în acele clipe, că iubirea de patrie nu e o frază medievală, ce răsună atât de des de pe buzele atâtor spețe de demagogi, ci e un sentiment puternic al fiilor rasselor puternice, sănătoase, ce potenează forțele omenești. Dar abia călătorise o vreme, fu silit să se desmeticească din emoțiile reîntoarcerii. La o stațiune mai mare, trenul avea să zăbovească câteva ore. Scoborise din tren cu un camarad al său, care asemenea se reîntorcea de pe câmpul de luptă și plecară în oraș.

Hoinărind prin oraș au intrat într'un local, ca să consume ceva. Intrând în local observară la o masă doi cavaleri în haine de gală cu trei dame de moravuri ușoare. Societatea era într'o dispoziție iluminată. Ofițerul și camaradul simțiră, că le svâcnesc tâmpile, sângele li se urcă la cap. Camaradul, un om strașnic, se ridică tremurând de pe scaun apucându-l, strigă cavalerilor: „nu vi rușine, când frații voștri mor cu miile ca câinii...”

Nu putut să continue mai departe, căci intervenise el, ofițerul, liniștindu-l. Și ambii salutând aspru au părăsit numai decât localul.

Reîntorși în vagon palizi de iritația momentelor trecute, li se păru că războiul a deschis o prăpastie sufletească între cei ce luptă pe front și între mulți din cei rămași acasă. Un

simț vag, ciudat i-a făcut să li se pară, că sunt străini în țara lor.

Ajuns într'un mare oraș, vede spre marea lui surprindere, că viața fluctuează în cursul ei regulat, de mai nainte și îi părea că vede mai multe dame gătite în mătăsuri și elegante și mutre de burghezi impasibili, ca și nainte de războiu. Localurile de petrecere, teatrele, cafenelele erau ticsite de lume în voie bună. Femei în dolii abia întâlnea.

L'a cuprins o adâncă melancolie. Până ce nu bate soarta crudă cu pumnul ei de fier la ușă, până atunci cei mai mulți oameni nu ascultă de glasul conștiinței. Înțelesese, că orașul mare nu are gest pentru suferințe, ideal și recunoștință. Il năpădeau amintirile zilelor de suferințe și continuu pericol de pe câmpul de războiu, traiul cu lunile în tranșee, atacurile, când rămaseră jumătate morți pe câmpul de războiu și dacă și ei, erau atât de impasibili, ca ăștia aceea, ce-și plimbă ignoranța...

Simțise dorul de sate. Știa că acolo oamenii sunt mereu cu gândul la cei de pe front. Viața simplă, stăpânită de pornirile firești al oamenilor dela sate, i se păru deodată atât de morală, sublimă.

Pe de altă parte e mai mult decât sigur, că *atât Grecia cât și România nu vor părăsi Serbia în clipa primejdiei.*

Grecia — continuă „*Messenger*” — a arătat că nu vrea să fie considerată ca lipsind dela evenimentele ce sunt pe cale de a se desfășura în Balcani și cari vor avea un răsunet așa de însemnat în peninsula întreagă.

România — încheie „*Messenger*” — din partea sa nu poate de asemenea să-și schimbe atitudinea ca una care e încredințată, că împătrita înțelegere va fi alături de dânsa chezuindu-i integritatea sa națională.

În ce privește **Bulgaria**, nu s'a spus încă ultimul cuvânt, întrucât aceasta nu și-a descoperit încă gândul. Dacă însă mobilizarea ascunde vre-o pornire dușmănoasă împotriva Serbiei, atunci nu ne indoim — scrie „*Messenger*” — că *impătrita înțelegere, în interesul popoarelor balcanice, își va face datoria luând o atitudine energică pe drumul care dela Salonice duce spre Constantinopol.*

Spre a zădărnici năvălirea puterilor centrale care ar fi nefastă(?) pentru neatârarea popoarelor balcanice, și spre a se preîntîmpina o eventuală acțiune a Bulgariei împotriva Serbiei, trebuie ca aceasta să se poată bizui pe un ajutor însemnat și eficace din partea aliaților a căror prezență pe pământul balcanic va îndemna (!) atât pe Grecia cât și pe România să se alature de dânsii spre a împinge pe năvălitori, spre a se zădărnici orice putință de reînvierie a aspirării (?) otomane, spre a se traduce în realitate idealul cuprins în formula: „Balcanii să fie ai popoarelor balcanice”. Astfel războiul european izbucnit pe tărâmul balcanic se va strămuta în peninsula spre a grăbi înfrângerea neînălăturată (!) și ireparabilă (!) a imperialismului pargerman.

Tot în această privință ziarul italian „*Tribuna*” din Roma spune, că *Serbia consideră eventuala ocupare a Macedoniei nu atât ca o amenințare a integrității sale naționale, cât ca un atac împotriva pozițiilor din sectorul oriental al împătritei înțelegeri așa, că Serbia nu se va opune unei năvăliri din partea Bulgarilor, preferind să se lupte împotriva puterilor centrale.*

În cazul acesta Grecia ar avea obligația să intervie și pare că s'ar fi hotărît la aceasta, după cum o arată mobilizarea ei. Cum însă intervenția ei nu poate fi suficientă, iată — spune „Tribuna” — nevoia ca împătrita înțelegere să vină în ajutorul aliaților săi debarcând la Salonice. Mulți dintre noi — adaugă „Tribuna” — sunt incredințati, că o astfel de debarcare ar fi tot chiar hotărîtă.

Preîntîmpinând notificarea acestei debarcări, guvernul din Sofia și-ar schimba atitudinea, iar Grecia ar vedea simplificându-se obligația ei în ce privește apărarea Macedoniei în fața unui atac bulgar.

Teritoriul și armata bulgară.

Credem de actualitate datele de mai la vale despre armata bulgară și situația sa strategică, astăzi când mobilizarea este un fapt acomplit.

Actualul teritor bulgar în cifră rotundă numără 114 mii de kilometri pătrați — aproape de trei ori mai mare decât Elveția — și este populată de aproape cinci milioane locuitori. Frontiera sa de nord, dinspre România, se întinde pe o linie de circa 450 chil., frontiera dinspre Serbia are o lungime de 340, cea din sud dinspre Grecia și Marea Egee pe o linie de 150 și 100, iar cea dela Marea Neagră de 125 chil.

În timpul de pace serviciul militar se întinde dela vârsta de 20 la 46 ani și durează în armata activă doi ani. Cele șase clase dela 41 la 46 ani constituiesc „militia”, armata teritorială. Efectivul infanteriștilor în timp de pace se ridică la 60.000 oameni în cifră rotundă. În timp de război, după Almanahul de Gotta, armata bulgară se ridică la un număr de 233.452 combatanți, dintre cari 43.000 soldați ai armatei teritoriale. Trebuie socotiti, ca și în alte părți, și oamenii dela 17—19 ani și clasele celor de vârstă înaintată, astfel că se poate conta la 400 până la 500 mii de oameni resurse militare în armata de uscat.

Infanteria constă din 10 divizii, ale căror cartiere generale sunt în Sofia, Filipopoli, Sliven, Cumla, Rusciuc, Vrața, Dubnița, Stara-Zagora, Plevna și Tatar-Pazardjik.

Cavaleria formează unsprezece regimente, sau patru escadroane. În timp de pace, sunt grupate în trei divizii și în brigade în două regimente.

Artileria posedă zece regimente de șes. Regimentele sunt de trei grupe de câte trei baterii. Adecă: trei baterii de obuziere de șes, trei regimente de munte și trei batalioane de cetate de câte două companii. Tunul de șes este sistem 75 Schneider-Creusot, tunul de munte este sistem Krupp de același calibru.

Trupele de geniu formează zece batalioane de pionieri.

În rezumat general: 160 batalioane de infanterie, de fiecare divizie 16; 105 baterii dintre cari 93 de șes, 3 de obuziere și 12 de munte; șase companii de artilerie de cetate; zece batalioane de pionieri.

La Marea-Neagră are două posturi: Burgas în sudul lanțului Balcanilor și Varna în nord. La Burgas duce linia de fier Philipopoli—Sofia—Niș—Belgrad, la Varna linia Rusciuc—București. Cu Grecia stă în legătură prin linia Salonice—Seres—Dedeagaci. Localitatea din urmă este portul bulgar la Marea Egee.

Constătuirea parlamentarilor dela hotel Boulevard.

Discursurile. — Motiunea. — Prezentarea la șeful guvernului. — Răspunsul dlui I. Brătianu, primministru.

Duminecă s'a ținut — după cum am anunțat — în sala hotelului Boulevard din București, întrunirea parlamentarilor, convocată de dnii *Take Ionescu și Nicu Filipescu*. Au luat parte vre-o 50 deputați și senatori din partidul conservator-democrat și din gruparea conservatoare de sub conducerea dlui *Filipescu*.

Primul care a luat cuvântul în această adunare a fost d. *Filipescu*, care între altele a spus următoarele:

„*Din ocazie pierdută în ocazie pierdută, politica ce s'a făcut în cercurile noastre a ajuns la faliment. Suntem duși la prăpastie tot în numele idealului național. Acest ideal național îmi aduce aminte milioanele doamnei Humbert din Franța. Europa întreagă a fost amăgită cu aceste milioane, cari ar fi existând într'o anume ladă de fier. Când s'a deschis lada de fier s'a văzut că era goală și că la mijloc era o vastă escrocherie. În momentul, când lăsăm ca România să fie încercuită de puterile centrale plus Bulgaria, — ni se vorbește încă de idealul național. Gluma trece peste marginile permise. Când vom fi învăluiti dela Dorohoi la Severin și dela Severin la Balcic, va trebui să ne supunem. De aceea să cerem imediata mobilizare”.*

D. *Take Ionescu* a declarat:

„*Am siguranța absolută, că Bulgaria nu mobiliza, dacă n'ar fi știut că România nu va mobiliza.*

Aici suntem adunați ca parlamentari, și câtă vreme nu e deschis parlamentul, noi suntem adăvăratul parlament”.

După vorbirile d-lor *Const. Mille, Iulian Vrăbiescu, Leonte Moldovanu, Delavrancea, G. Dobrescu*, — d. *Take Ionescu* citește următoarea motiune prin care se cere guvernului român să ordoneze mobilizarea tuturor forțelor militare ale României:

„*Subsemnații senatori și deputați, adunați azi, 13 Sept., cerem să se ia măsurile ca să se pună frâu corupțiunii străine care neclinteste țara și otrăvește sufletul națiunii.*

Iar în fața primejdiei de încercuire a țării pentru a o forța la dezarmare și la abdicare dela înalta ei menire, cerem guvernului să ordone mobilizarea generală a tuturor forțelor noastre militare.”

În urma propunerii dlui *Take Ionescu* se hotărăște ca *motiunea să fie prezentată guvernului* de o comisiune, în care sunt aleși dnii *L. Moldovanu, Iulian Vrăbiescu, general Crăiniceanu, I. Grădișteanu, Dr. I. Istrati, D. Greceanu, Const. Disescu*.

Primul ministru român, d. *Brătianu* primind această comisiune, după ce a luat cunoștință de motiunea votată de parlamentarii români a făcut următoarea declarație:

„*Cererea dv. de mobilizare, dă pașirii dv. un caracter, care nu mai îngăduie cercetarea posibilității și oportunității altor chestiuni. Dorința dv. de a mobiliza este rezultatul declarațiilor, că a su-*

nat ceasul pentru intrarea României în război. Guvernul român însă nu împărtășește această părere. Cu regret văd, că nu mi-e cu putință să vă arăt acum motivele. Cred că n'a sosit încă momentul să desbatem situația internațională. Interesele vitale ce le apărăm, reclamă să posedăm încrederea ce ne-a fost acordată de parlament până la acea zi, când fără daună și primejdie pentru stat, să putem discuta situația internațională. Știu că mă pot sprijini pe majoritatea parlamentului. Dar în astfel de momente este de un interes național ca să fim sprijiniți de toți. În numele acestor interese, vă rog să ocoliți totul ce ar putea deranja datoria unică ce de azi înainte guvernul e decis s'o împlinească cu toată energia”.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Broul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 30 Septembrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusec: În Galiția orientală precum și pe Ikwa și Putilowka situația nu s'a schimbat. În regiunea părăului Kormin, trupele austro-ungare și germane au ocupat cu asalt mai multe puncte de razim și cu acest prilej au făcut prizonieri 4 ofițeri și 1000 soldați ruși. Am împuşcat 2 aeroplane dușmane. Trupele ces. și reg. cari luptă în Litvania au respins atacul rusec. Luptele s'au desfășurat în unele locuri pept la pept. Dușmanul a suferit mari pierderi.

Pe frontul italian: Pe frontul vestic din Tirol au avut loc noaptea lupte în sectorul Adamello. Atacul încercat de dușman împotriva strămtorii la vest de Cina-Presena a fost respins de artileria noastră. Italienii au fost constrânși să se retragă și la baraca Mandron, după o luptă de mai multe ore. Pe platoul Vielgereut au atacat tot noaptea în două rânduri pozițiunile noastre dar fără succes. Tot așa au dat greș și atacurile întreprinse noaptea pe frontul din Carintia împotriva pozițiunilor noastre fortificate, ce se găsesc spre vest dela Bombaschgraben (Pontafel). La Tolmein și de aci spre nord luptele continuă. În față la Mrzli Vrh, dușmanul s'a retras în pozițiunile ce le deținea mai înainte. Dușmanul a întreprins repetite atacuri împotriva pozițiunilor dela Dolie, dar l-am respins totdeauna. Artileria italiană a deschis azi dimineața din nou focul, care a fost ieri foarte violent, împotriva regiunii dela Tolmein.

Pe frontul sud-oriental: Nimic nou.

Berlin, 30 Septembrie. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Dușmanul a continuat ieri încercările sale de a ne sparge frontul numai în Champagne. La sud de șoseaua Mesnil—Ypern am aruncat în aer o pozițiune, ocupată de 2 companii engleze. La nord de Loos contraofensiva noastră progesează încet. Spre sud-ost dela Souchez Francezilor le-a reușit să pătrundă în pozițiunile noastre în două locuri mai mici. Lupta aci încă decurge. La sud de Arras am respins cu ușurință un atac parțial al Francezilor. Între Rheims și Argonne s'au dat lupte desperante. La sud de St. Marie-Apy o brigadă dușmană a rupt cele dintâi pozițiuni ale noastre și a ajuns în față cu rezervele noastre, cari întreprinzând un contraatac au făcut prizonieri 800 oameni din brigadă, iar pe ceilalți i-a nimicit. Între șoseaua Somme—Py—Souain și calea ferată Challerange—St. Menehould am respins ieri toate atacurile franceze, parte în lupte date la distanță mică, pricinuindu-i dușmanului mari pierderi. Azi dimineață s'a prăbușit un atac puternic al dușmanului pe linia ce se întinde la nord-vest de Mastiges. La nord de Mastiges am pierdut înălțimea 194, foarte expus în flanc focului dușman. Pe celelalte fronturi s'au dat lupte de mine și de artilerie.

Pe frontul oriental: Grupul mareșalului Hindenburg: La sud de Dünaburg, l-am respins pe dușman în teritoriul strămt dintre lacuri, ce se află la ost de Messelow. Luptele de cavalerie, ce s'au dat în regiunea dintre Drysniaty și Rostawy au fost cu succes pentru diviziunile noastre. La ost de Smorgon am spart cu asalt pozițiunea dușmană, am făcut prizonieri 1000 Ruși, printre cari 7 ofițeri și am cucerit 6 tunuri și 4 mitraliere. La sud de Smorgon lupta continuă.

Grupul printului-mareșal Leopold de Bavaria: Ata-

curile parțiale ale dușmanului îndreptate împotriva a numeroase sectoare ale frontului le-am respins în mod sângeros.

Grupul mareșalului Mackensen: Situația nu s'a schimbat.

Grupul generalului Linsingen: I-am respins pe Ruși pe cursul superior al Kosminului în direcția vestică. Am impuscat 2 aeroplane rusești.

Declarațiile dlui Nicu Filipescu.

Convorbirea unui ziarist maghiar cu d. N. Filipescu.

D. Adorján Andor, trimisul special la București al lui „Az Est” a fost primit de d. Nicu Filipescu, fost ministru de război al României. Despre convorbirea avută cu politicianul român numitul corespondent publică următorul raport în numărul de azi, 1 Oct. n., al ziarului „Az Est”:

— Firește te prinde mirarea — m'a întâmpinat d. Filipescu — că te primesc la mine, după cum și pe mine mă prinde mirarea, că m'ai cercetat. Suntem în inamicitate, e un adevăr sfânt, în inamicitate îndârjită, pe moarte și viață, dar în sfârșit, dacă codul internațional regulează raporturile dintre beligeranți, de ce să nu putem și noi să convorbim. Sunt foarte curios să aflu ce vrei să aflu de la mine.

— Doresc să Vă spun — am răspuns — că Români din Ungaria se poartă foarte corect; că între ei și noi e înțelegerea cea mai perfectă. Și și aceea, că soldații noștri români își împlinesc datoriile militare într'un mod excelent: I-am întâlnit în tranșee, unde cântau împreună cu soldații săcui frumoase cântece ungurești. Probabil n'au prea înțeles textul, dar acolo în tranșee în inimile Maghiarilor și a Maghiarilor de naționalitate română vibrau aceleași corzi... Asta aș dori să V'o spun. Și să vă întreb: nu credeți oare Ex. V. că ar fi păgubitor ca acum când la frontierele noastre între Maghiari și Români există armonia cea mai deplină, de dragul unor fantasmagorii deșarte să se strice contelegera realizată prin suferințe și cu prețul sângelui vărsat împreună?

D. Filipescu m'a ascultat liniștit, apoi a răspuns:

— Nu e pagubă. Cuvintelor dv. răspund, că eu nu văd posibilitatea vre-unel înțelegeri (impăcări) între Maghiari și Români.

Posibilitatea era atunci, când dv., baremi în momentul din urmă, adevărat la începutul războiului, ați făcut concesii Românilor din Ungaria. Azi: nimic nu mai e posibil. După părerea mea dv. ați făcut o greșală gravă, când n'ați făcut concesii din vreme, și vei găsi doară ca foarte natural că noi vrem să exploatăm în folosul nostru până în capăt această greșală a dv.

— Am ferma convingere — continuă interlocutorul meu — că vom ieși victorioși, fie prin arme de război, fie prin arme de pace. Am convingerea, că între punctul de vedere al dv. care are în vedere unitatea statului ungar și între punctul nostru de vedere, care se bazează pe principiul național, e un abis invincibil. Am convingerea sfântă că din aceste două puncte de vedere al nostru va ieși victorios.

— Pardon, dar Ex. V. ați vorbit de-o parte despre divergențe de neînvinși, iar de altă parte ați spus că punctul de vedere al dv. va învinge fie prin arme războinice, fie prin arme de pace. Indată ce admiteți posibilitatea mijloacelor pacifice, nu se mai poate vorbi, cred, despre divergențe de neînălțur.

— Ei, vezi dta, despre mijloacele pacifice se poate vorbi numai în cazul când noi am ieși învinși din război. Fiindcă, nu-i așa oare că și după război mai e vreme... Vedeți, după părerea dv., pe care în continuu o accentuați, statul ungar se poate menține numai fiindu-se naționalitățile în opresiune. Față de această concepție a dv. Europa întreagă e de părerea unanimă, că principiul național trebuie să învingă!

— Dar acest principiu de naționalitate — am spus eu — pe care și până acum Anglia l'a aplicat în mod atât de nobil față de Irlandezi, iar România l'a aplicat față de Bulgarii din Dobrogea, evident că se va putea realiza numai în raportul victoriilor împătritei înțelegeri.

— Nu. Principiul național va trebui să lasă victorios și în cazul când victoria ar fi de partea puterilor centrale. Dar permite-mi să-ți declar imediat, că eu am convingerea absolută că victoria finală va fi de partea împătritei înțelegeri. Impătrita înțelegere va fi victorioasă și pe continent.

— E permis să întreb că pentru ce și acum, în urma situației actuale de pe câmpul de război și după învătămintele alor patruzeci luni, Ex. V. mai persistați în convingerea fermă în victoria împătritei înțelegeri?

— Îți voiu spune. Apoi, imediat vei putea și să vezi din aceasta, ce cunoștință precisă am eu despre forțele puterilor centrale. Să supozăm, că Rusia ar fi deja învinsă și că azi-mâne ar cere o pace separată. Eu totuși nu-mi voiu schimba părerea ce-o am despre victoria finală a împătritei înțelegeri. Să supozăm, că atât Franța cât și Italia ar ieși învinse și ar cere pace. Părerea mea nici în cazul acesta nu suferă schimbare. Fiindcă, măcar dacă aliații ei ar fi învinși, Anglia singură va continua războiul și bazându-se numai pe forțele ei proprii va învinge.

Când s'ar ajunge aci, Anglia, firește, și-ar retrage trupele de pe continent. În consecință războiul pe continent nu i-ar mai cosuma nici un om și nici un filer mai mult. Anglia va continua războiul pe apă, fără de aliați. În felul acesta ea va distruge Germania; comerțul german nu poate rezista unui război naval ce ar ține zece ani. Un atare război va distruge puterile centrale, în vreme ce Angliei i-ar aduce îmbogățire.

...Vreau să aflu ceva despre submarinele germane și despre stagnarea actuală a comerțului englez, dar d. Filipescu m'a prevenit:

— Firește, eu nu cred nicidecum să ajungă lucrurile până aci, am voit numai să-ți demonstrez, că pentru ce sunt atât de persistent în convingerea relativ la victoria finală a împătritei înțelegeri.

— Dar nu credeți oare Ex. V. că ajungând strămtorile pe mâinile Rușilor, din punct de vedere economic aceștia ar putea să încătușeze exportul cerealelor românești?

— Am ferma convingere, că vom avea libertatea să putem întrebuința strămtorile. În această privință am primit — în mod așa zicând instituțional — toate asigurările din partea împătritei înțelegeri.

— Excelenței Voastre nu vă inspiră îngrijorări fortificarea nemaipomenită a panslavismului ce va rezulta în urma victoriei împătritei înțelegeri?

— Pentru ce să mă îngrijorez? În sfârșit oricare mare putere, deci și Germania, constituie o primejdie vecinic amenințătoare pentru micile națiuni, dar în special ce privește slavismul, trebuie să spun, că acesta e o apariție mondială mult mai puternică decât ca noi s'o putem infrâna cu slabele noastre forțe.

Dacă soarta Europei este ca într'o bună dimineață panslavismul să ne inundeze întregul continent, noi zădarnic ne-am împotrivi puvoialului...

— Dar dv. vreți să ajutați azi puvoialul — am răspuns eu. — Ați vrea să dărâmați minunata dălmă, pe care o constituie alianța dintre Austro-Ungaria și Germania. Noi apărăm azi Europa occidentală chiar contra voinței Europei occidentale, împotriva slavismului!

— Dar dacă noi suntem de credință, că dreptatea este de partea Europei occidentale și aceasta are dreptul să-și croiască soarta fără de vre-o tutelă? — a spus d. Filipescu.

Un moment a rămas pe gânduri, apoi a continuat:

— Noi am trăit în relațiuni bune cu Germania. I-am datorat și recunoștință. N'avem motive să ne plângem pentru relațiunile noastre pe cari le-am avut mai înainte cu Germania, Germania are o singură greșală de neiertat...

...— că este aliată Ungariei? — întrebai eu.

— Da.

Acest răspuns, lapidar — încheie corespondentul lui „Az Est” — m'a făcut să înțeleg întreg modul de gândire și întreg complexul de sentimente al filipescanilor: domnii aceștia ar fi gata să dea foc casei deasupra lor, dacă ar ști cu siguranță că jăratecul va îngropa și Ungaria sub dânsul...

PENTRU „CARTEA DE PAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie
:: :. săvârșită de eroii noștri. :. ::

Războiul european.

Când a fost notificată mobilizarea greacă guvernului român? — Ce efectiv a mobilizat Grecia?

București. — „Vitorul”, organul oficial al guvernului român publică următoarele:

„Mobilizarea generală a armatei grecești a fost notificată încă de Vineri dimineața de către d. Psychas, ministrul Greciei la București, dl. Ion I. Brătianu, președintele consiliului și Emil Porumbaru, ministru de externe.

Mobilizarea greacă a chemat sub arme toate clasele dela 20 până la 51 ani. Efectivul mobilizat va fi de 400—450 mii de oameni.

Dacă Serbia va fi atacată de Bulgaria?

Roma. — „Idea Nazionale” scrie că în cercurile autorizate se dă ca sigur faptul, că dacă Bulgaria va ataca Serbia chiar și fără concursul puterilor centrale, împătrita înțelegere nu va întârzia să ia măsurile impuse de situație.

Aceșas lucru îl crede și „Tribuna” și „Giornale d'Italia”.

Mobilizarea armatei române.

Genf. — „Matin” anunță: România a terminat lucrările pregătitoare pentru mobilizare și e decisă ca în scurtă vreme să mobilizeze armata română. În Paris, Londra, Roma, București, Atena și Niș au loc tratative în direcția aceasta.

România a comandat munițiune în America.

Hamburg. — După o știre din New-York, guvernul român a făcut în America mai multe comande pentru furnizarea de material de război.

Războiul nu se va decide pe câmpul de luptă.

Berlin. — „Augsburger Zeitung” publică o declarație a fostului primministru italian Giolitti, care se pretinde a fi autentică. Giolitti ar fi declarat, că e problematică războiul va fi decis pe câmpul de luptă. Nici învingătorii dar nici învinșii nu vor lăsa ca lucrurile să se desvolte la extrem. Regrupările politice vor avea loc poate încă în cursul războiului. Foarte mult atârână și dela gruparea statelor balcanice. Chestia aceasta e ca jocul de șah. Jocul atent poate dura mult timp, dar o trăsătură rea îi răpește jucătorului speranța de a ieși biruitor. El simte, că unul dintre grupările puterilor a făcut o trăsătură greșită.

Ce armată pregătește acum Anglia să trimeată în război.

Haga. — „Nieuve Courant” anunță din Londra: Căpitanul Guest din partea ministerului de război englez a declarat în ședința de ieri a camerei comunelor, că după evaluările ei, Englezii vor trimite în cele douăsprezece luni vre-un 1 milion 400,000 soldați pe frontul apusean, iar rezerve va avea 1,700,000, în total așadar peste 3 milioane soldați. Dacă guvernul englez ar avea siguranța, că poate stringe săp-tămânal o armată de voluntari de 20—25 mii soldați, s'ar bucura mult împreună cu aliații săi.

Mobilizarea Greciei.

Berlin. — Lui „Tägliche Rundschau” i se anunță din Londra: „Daily Telegraph” e informat din Atena că Grecia are sub arme deja 200 mii oameni. 50 mii de Greci sunt în drum din America spre țara lor. Comandant suprem al armatelor grecești va fi printul Nicolae, fratele mai mic al regelui. Din Franța și Olanda au plecat deja toți rezerviștii greci.

Grecia anectează Imbros, Tenedos și Epirul.

Berlin. — „Vossische Zeitung” primește din Atena: A făcut mare senzație decretul regelui grecesc, prin care se ordonă alegerile pe insulele Imbros, Tenedos și Castello Riza, căci

se crede că acest pas e numai o introducere a anectărei numitelor insule. Anectărei acestor insule va urma în scurt timp anectarea Epirului de nord.

Ofensiva bulgară.

Berlin. — Lui „Berliner Tageblatt” i se anunță din Genf: Ziarele guvernamentale franceze se ocupă cu întrebarea, că guvernul din Atena va permite oare debarcarea necondiționată a trupelor aliaților la Salonic și că Grecii sprijini-vor oare aceste trupe în trecerea lor prin teritoriul grecesc. „Tems” și „Petit Parisien” sunt de părerea că la întrebarea aceasta se poate răspunde cu da. După părerea ziarelor franceze trebuie neapărat exploatat timpul, care mai stă la dispoziție până în a doua săptămână a lunii Octomvrie, când, după cum se vestește, armatele regelui Ferdinand vor trece peste frontiera timocană a Sârbiei, iar dacă acest timp nu va fi exploatat Bulgarii vor putea tăia în două la Ghevgheli linia Vardarului și așa se va întrerupe comunicația Sârbiei deoparte cu Europa occidentală, de altă parte cu Grecia și Salonicul, care se găsește deabia la 70 kilometri dela Ghevgheli va fi amenințat în mod serios.

Toate aceste ar trebui să risipească nedumeririle, ce le-ar avea regele Constantin privitor la alăturarea Greciei, prin o hotărâre grabnică, la împărțita înțelegeri și Serbia.

Journal des Debates e de credința că împărțita înțelegeri nu e datoare Bulgariei cu nici o despăgubire, nici în cazul când aceasta și-ar revoca dispozițiunile de mobilizare. Tratatul e încă deplin în vigoare. Acela care crede, că pe Bulgaria o multă vreme deplin posesiunea Cavaliei și al țărâmului drept al Vardarului, cunoaște foarte rău aceasta țară.

Grecia pretinde demobilizarea Bulgariei.

Berlin. — După știrile sosite din Atena guvernul grecesc nu privește de satisfăcătoare declarația făcută de ministrul bulgar la Atena, privitor la mobilizarea Bulgariei. Singur demobilizarea Bulgariei ar putea schimba atitudinea Greciei.

Debarcarea trupelor antantei la Salonic.

Berlin. — Ziarelor din Milano li se anunță din Petrograd: În cercurile diplomatice rusești se crede că iminenta debarcare a trupelor antantei la Salonic va avea o înrăurire favorabilă asupra guvernului bulgar, care eventual se va resgândi în acest caz înainte de a întreprinde pasul fatal. Trupele destinate pentru a debarca la Salonic vor fi formate din rezervele concentrate pe insula Malta și în Egipt. În expedițiunea aceasta vor lua parte și trupe italiene. Privitor la participarea trupelor rusești încă nu s'a luat nici o hotărâre, deoarece aiații în chestia aceasta penibilă nu voiesc să exercite nici o presiune asupra Rusiei.

Lupta dela Vilna s'a terminat.

Berlin. — Operațiunile la Vilna s'au terminat. Aripa de nord a armatei germane, care luptase împotriva corpului de armată rusesc X a fost retrasă pentru ca să nu i se taie legăturile la spate, cari și până acum au fost menținute cu multă greutate din cauza drumurilor rele și a vremii extraordinar de nefavorabile. S'a simțit aci foarte mult lipsa căilor ferate. Germanii țin în stăpânire locul Narotsch, Smorgon și Ochniany, iar Rușii Molodetschno și Vileika cu terenul aparținător spre est.

După informațiunile ziarului Times Germanii au pierdut cu prilejul retragerii 4000 prizonieri. Aceste 4000 au rătatit adecă cu prilejul concentrării.

Francezii despre victoriile lor.

Geneva. — Comunicatul oficial francez dela 26 Sept. descrie astfel ofensiva anglo-franceză inaugurată la 25 Septemvrie:

În Champagne luptele îndărătnice durează pe frontul întreg. Trupele franceze au pătruns în liniile germane pe un front de 25 kilometri, la o adâncime de 2—3 kilometri. În cursul nopții am păstrat toate pozițiile cucerite. Până acum am făcut peste 12,000 prizonieri germani.

Un al doilea raport din aceeași zi anunță: Atacul nostru la nord de Arras înregistrează noi progrese. După lupte aprige, am ocupat

tot satul Souchez și am înaintat la răsărit, în direcția Givenchy. Mai departe la sud am ajuns satul Thelus, situat la 2 kilometri la răsărit de Thelus. În cursul acestor lupte am făcut vre-o 1000 prizonieri. În Champagne trupele franceze au câștigat nou teren. Germanii au avut pierderi importante, lăsând în fortificațiile lor material de războiu, ce nu l-am putut încă evalua. De pe acum se anunță capturarea a 20 tunuri de câmp germane. Numărul prizonierilor germani crește mereu, până acum a trecut de 16.000 nerăniți între cari cel puțin 200 ofițeri. În total anglo-francezii au făcut pe întregul front peste 20 mii prizonieri nerăniți.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 1 Octomvrie 1915.

Unde domiciliază mitropolitul Mețianu?

Poșta de astăzi ne surprinde cu un caz hazliu, care în simplitatea lui caracterizează atât de viu vremile de azi cu desorientările iminente.

Factorul poștal înapoiază o scrisoare adresată de către administrația ziarului nostru I. P. S. d. mitropolit Mețianu. Pe plic nu se precizase, după cum nici până acum nu s'a precizat vre-odată strada și numărul reședinței metropolitane din Sibiu. „Românul” de zi și săptămânal n'a fost înapoiat niciodată, ci a mers cu adresa simplă: I. P. S. d. Ioan Mețianu mitropolit, Nagyszében.

Pe plicul înapoiat un factor poștal sibiian a însemnat cu creion „Fleischer-gasse 32”, un alt factor însă a adăugat: „Vissza, Arad, lakása bejelentve nincsen — inconnu, domicile non înregistré” („înapoi, Arad, necunoscut, locuința neînregistrată”).

Incurând nonagenarul mitropolit nu se știe unde domiciliază în Sibiu, este necunoscut, numărul palatului nu-i înregistrat la poșta ori casa orașului... Ne năpădește râsul.

Bieții factori poștali sibiieni! Ei vor fi angajați de curând, vor fi niște băietândri cari vor fi înlocuind pe cei plecați sub arme, pe factorii vechi, cari cu ochii închiși ar fi traversat strada Măcelarilor până la palatul mitropolitan.

Câte surprize nu aduc vremi ca acestea! Una hazlie ne-o fac grăbiții tineri, improvizații factori poștali de astăzi.

Scriveți corect adresele....

Funerariile prepozitului Ioan M. Moldovan. Preaveneratul Consistor mitropolitan din Blaj a hotărât ca ultima voință a defunctului să fie respectată întru toate și a designat ziua de înmormântare pe 24 Septemvrie n. la 2 ore după amiază. În vederea acestora corporațiile societăților culturale și economice din loc au luat deasemenea dispoziții ca să fie demn reprezentate la actul înmormântării.

Tot spre a respecta voința din urmă a părintelui prepozit nu au fost avizate decât oficiile consistoriale, cărora li s'a notificat cazul trist. Cu toate aceste vestea a ajuns și în alte cercuri și câteva societăți au grăbit să-și trimită delegații lor la actul înmormântării. Între aceste numărăm „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” prin I. F. Negruțiu, Gavril Precup și Dr. I. Rațiu membrii în comitetul central. „Asociațiunea” a trimis o cunună formată din lemn de brad, palmier, crisanteme și lauri. Pe panglica neagră avea inscripția: „Asociațiunea. Fostului său președinte”. Institutul de credit „Economul” din Cluj reprezentat prin directorul executiv Dr. Amos Frâncu și Dr. Elie Dălanu.

I. P. S. Mețianu, mitropolit de Sibiu a fost reprezentat prin Reverendisimul domn Dr. Eusebiu Roșca. Din clerul, venit să dea ilustrului defunct onorurile ultime, am remarcat pe Ioan Maior, protopopul Aiudului, Iosif Lita, protopopul Hususăului, iar dintre mireni, pe major Popa, prim-curatorul bisericeii gr. cat. din Brașov, Horia Petrescu, Dr. Bianu.

Au fost apoi de față șefii oficiilor de stat și comitatense din loc, mai mulți preoți și intelectuali din jur și popor mult, care încă a ținut să fie de față la îngropăciune.

La orele 2 d. a. clopotele din turnul catedralei vestesc începerea actului de înmormântare. Publicul numeros, adunat de prin oraș și satele vecine, se adună la poartă. Nu peste mult sosește Excelența Sa I. P. S. mitropolit Victor

însoțit de d. secretar Dr. Nicolescu. Serviciul înmormântării îl fac d. protopop local Bărba asistat de un cleric ca diacon.

Sicriul, care cuprinde osemintele marelui defunct, după dorința lui, fu dus pe brațe, până la biserica catedrală de domnii profesori, Valer Suciu, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Alexandru Russu, Augustin Calini, Ștefan Pop, și Dr. Ioan Rațiu, îmbrăcați în ornate de doliu. Tristul convoiu îl formează rudeniile, prietenii și cunoscuții defunctului.

Slujba înmormântării durează 2 ore 15 minute. Răspunsurile sunt cântate de d. Ioan Moldovan, cancelist mitropolitan. Sicriul simplu, care era împodobit cu câteva cununi din flori naturale, după sfârșitul slujbei, e ridicat pe brațe, după datina străbună de aceeași domni și dus la cimitirul bisericii comunale.

La ieșirea din catedrală se observă o gardă formată din ostașii spitalului „Sf. Gheorghe”, pentru care defunctul încă a contribuit din avuțul său. Groapa, care cuprinde osemintele spre odihnă veșnică e așezată lângă groapa marelui Cipariu. Lângă olaltă își dorm somnul cei doi mari bărbați ai neamului românesc și operele și binefacerile zidite de ei în inimile noastre le sunt cele mai mărețe monumente, — aere perezinios. (Unirea).

Dstingerea locotenentului român Iosif Drimba. Ni se anunță, că d. Iosif Drimba, locotenent și comandant al div. 34 de inf. sanitară a fost decorat cu „Signum laudis” pentru serviciile eminente prestate în fața inamicului.

Domnul Drimba este fiul vrednicului preot Alexandru Drimba din Ch. Apateu (comitatul Bihor.)

Unde luptă regimentul 33? Un colaborator și prieten al ziarului nostru a primit zilele acestea o corespondență de pe câmpul de luptă dela cunoscutul căpitan filoromân, originar din Brașov Hans Meisel, comandant al batalionului I reg. 33. Iată conținutul:

„Lieber...! Haben südlich Brody die Stellungen des Gegners, am Sereth, durchbrochen. Am 7 Sept. haben wir russischen Boden betreten. Schwer war der Kampf, da die Stellungen herrlich angelegt waren. Artillerie hat jedoch grossartig gearbeitet. Mannschaft hat wieder seine Tapferkeit bewiesen. Wetter schlecht, daher ein wenig verstimmt. Gruss un Handschlag — 17/IX. Hans Maisel.

„Dragă...! Am rupt pozițiunile dușmanului pe Siret, la sud de Brody. În 7 Septemvrie am călcat pe pământul rusesc. Lupta a fost grea, deoarece pozițiunile erau excelent situate. Artileria a operat însă grandios. Feciorii au dovedit iarăș eroismul lor. Vremea rea, ceea ce mă îndispune puțin. Salutări și străngeri de mână. Hans Meissel.

O nouă asentare a celor neapți și revizuirea celor dispenzați. Se anunță din Budapesta: Azi au fost afișate în capitală două publicațiuni. În baza celei dintâi toți glotașii, supuși ungari, austrieci și din Bosnia, cari locuiesc în Budapesta, născuți în 1873—1896 (adecă de 19—43 ani) și declarați neapți la asentările ce s'au ținut până acum vor fi până în 3 Octomvrie consemnați din nou și vor avea să se prezinte la asentările complete ce se vor ține între 27 Octomvrie și 31 Decemvrie.

A doua publicațiune face cunoscut că ministerul apărării țării a ordonat consemnarea tuturor dispenzaților dela serviciul militar activ sau la gloate până în 3 Octomvrie. Dspenzații vor avea să-și prezinte actele de dispenzare între 18 și 23 Octomvrie și să arate că și azi trăiesc în condițiunile, cari au motivat dispenzarea.

Sas dezertor. Magistratul orașului Brașov a trimis ziarelor de acolo un aviz în care se spune că:

„Otto Emil Mildner, născ. în anul 1891, aparținător la Brașov, plutonier în rezerva suplinitoare a regimentului de infanterie ces. și reg. Nr. 2, a fugit din patria sa și se declară de dezertor”.

Dimisia ministrului de finanțe bulgar. După cum se anunță din Sofia, criza de guvern provocată prin demisionarea ministrului Toncev a fost rezolvită. Guvernul rămâne aproape ne-

schimbat. Hotărâre definitivă însă, încă nu s'a luat. Audiența de Mercuri a lui Malinov a fost de ordin informativ. Malinov a desfășurat în fața regelui părerea sa despre situație. Regele a urmărit expunerile lui Malinov cu cea mai mare atențiune.

CALENDARUL PARTIDULUI NATIONAL ROMÂN PE 1916 este gata și va ieși de sub tipar nu peste mult. Este cel mai bine întocmit dintre calendarele românești din monarhie. Pe lângă cronicile obișnuite, cuprinde informațiuni prețioase despre viața și organizația noastră bisericească, școlară, culturală, economică. Materialul literar este de asemeni foarte extins și de toată actualitatea.

Calendarul cuprinde și o sumă de documente ale vitejiei românești în actualul războiu și tot felul de clișee interesante, distractive.

Toți cei ce voiesc să aibă acest calendar pe masă să nu zăbovească, ci să și-l aboneze în grabă la administrația „Românului”. Altcum vor păți ca foarte mulți anul trecut cari au trebuit să se lipsească de el fiindcă nu se îngrijiseră de cu vreme să și-l aboneze și astfel administrația să le păstreze exemplarul.

Prețul unui exemplar 60 fileri, iar pentru poștă să se mai adauge încă 20 fileri.

Inchiderea frontierelor franco-elvețiene. După cum se anunță din Paris frontierele dintre Franța și Elveția au fost închise pentru călători la dorința autorităților militare. Transportul scrisorilor, telegramelor și pachetelor postale, chiar și cele adresate prizonierilor de războiu, sosite în Elveția s'a sistat deocamdată.

Din glumele războiului. Câțiva soldați dintr'un regiment de infanterie elvețiană staționat la Basel, se aflau într'o cafenea. Unul din ei avea de fața lui un civil — un German. Conversația se întinse foarte curând — bineînțeles asupra războiului.

— Ai trage dta asupra Germanilor, dacă ar veni în Elveția? se încumetă să întrebe Germanul.

— Nu! Niciodată! răspuse cu convingere militarul.

— Băiete! O halbă pentru acest brav soldat: exclamă interlocutorul său entuziasmat. Dar camarazii dta dela masa vecină, ar trage asupra Germanilor?

— Aș! de unde! Și ei sunt ca și mine...

— Kolossal! Chelner, adu câte o halbă la fiecare din domnii aceștia. Dar ia spune-mi, — liber Freund — toți soldații elvețieni sunt așa de germanofili ca dv.?

— Ah! Cât despre asta... nu știu.

— Atunci cum se face că dvoastră, toți de aci, n'ați trage asupra Germanilor?

Soldatul surâse malițios și îi satisfăcu curiozitatea:

— Suntem toți dela muzica militară...

Cafea ieftină!!!

Firma noastră de import **F. A. Degan** în Flume (Postafiock nr. 163.) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu prețuri tare reduse. Scrieți românește!

No. 1	Cafea Santos, aleasă și frumoasă	1 kgr.	4.60 cor.
10	Cuba fină, frumoasă	1 kgr.	4.80 "
14	Cuba cea mai fină	1 kgr.	5.20 "
15	Cuba mărgele aleasă	1 kgr.	2.50 "
16	Cuba specialitate	1 kgr.	5.60 "
24	Ceylon fină	1 kgr.	5.40 "
21	Iava aurie	1 kgr.	5.20 "
106	„Victoria” cea mai fină	mixtură 1 kgr.	5.60 "

5 kgr. se trimite cu poșta francat și vămuit prin rambursă.

Ultima oră.

MONARHIA ÎȘI RETRAGE TRUPELE DELA FRONTIERA ROMÂNIEI?

Constantinopol. — Ziarul „Turan” ce apare aci primește din Viena următoarele:

În relațiunile dintre România și puterile centrale se arată o permanentă ameliorare. Lipsește încă, ce-l drept, deplină încredere reciprocă, din care cauză retragerea considerabilelor forțe austro-ungare și germane concentrate pe frontul dela Orșova până la Bucovina,

întârzie. Dar fiindcă România a luat o atitudine mai moderată în ce privește chestia transitului, e probabil că în curând forțele concentrate aci vor fi transportate pe alt front.

BULGARIA ÎN FAȚA MOMENTULUI SUPREM.

Sofia. — D. Ciaprasikow, ministrul bulgar în Niș, a sosit pe neașteptate în Sofia. Ministrul s'a prezentat imediat la rege cu care a avut o întrevedere de două ore. În răstimpul acesta regele a primit în audiență și pe d. Brindjiew, șeful statului major al armatei și pe d. Savoff, primul mareșal. Apoi d. Radoslavoff s'a prezentat la rege într'o audiență comună cu d. Ciaprasikow. A avut apoi loc o conferință la care au participat toate persoanele amintite. Această conferință a ținut mai multe ore și i se atribuie o importanță decisivă. Ieri după amiază d. Ciaprasikow s'a întors la Niș.

MARI FORȚE SÂRBESTI PE FRONTUL DUNĂREI.

Sofia. — Noua ofensivă a puterilor centrale a îndemnat comandamentul armatei sârbe să retragă forțe considerabile de pe frontul bulgar, îndreptându-le spre frontul dunărean. Golul acestor forțe retrase va fi înlocuit prin puternice poziții de apărare ce sunt făcute pe frontul dela Pirov până la Niș și dealungul frontierei sârbo-bulgare.

Kenjiro Tokutomi.

Până la moarte...

Roman japonez.

Tradus în românește de: P. Robescu.

(Urmare.) (46)

I.

Bătălia dela Yalu.

În ziua de 16 Septemvrie 1894, pe la orele 5 după amiază, escadrelle japoneze, gata de bătaie veneau dinspre gurile fluviului Tai-dong, îndreptându-se spre nord-vest, în căutarea flotei inamice, pe care voiau să o silească la luptă. Dacă informațiile primite erau exacte, ciocnirea trebuia să aibă loc în fața gurilor fluviului Yalu, acolo unde vasele de războiu protejau vasele de transport chinezești.

Porni întâi o escadră volantă compusă din hino ca port-bandieră. În urmă venea grosul vasele Takasiho, Naniwa, Akitsushima și Yoshino ca porta bandieră. În urmă venea grosul flotei cu vasele Chiyoda, Itsukushima, Hashidate, Hiyei, Fuso și Matsushima ca portabandieră. În urmă venea canoniera Akagi și vasul mercantil armat Saikyomaru având pe bord pe primul amiral. Cele douăsprezece vase părăsiră portul pe la prânz, și înșirate una după alta porniră spintecând valurile Mării Galbene.

După ce apuse soarele, se ridică luna rotundă, ca de argint. Vasele mergeau în tăcere, tăind valurile cari aveau reflexuri aurii și argintii, pe cari umbrele lor se desemnau netezi sub lumina astrului nopții.

Pe Matsushima se isprăvisese masa ofițerilor; soldații de serviciu pleaseră, iar câțiva ofițeri mai stăteau de vorbă. Ferestrele erau bine închise, ca să nu pătrunză afară nici o rază de lumină, iar în sală era cald, astfel că ofițerii erau aprinși la față. Pe masă, rămăseseră câteva cești goale și o farfurie cu prăjituri... Mâncaseră tot, iar ultimele bucăți ce mai rămăseseră, așteptau să fie înghițite de vr'un flământ viitor amiral.

— La ora aceasta, armata noastră trebuie să fi luat orașul Phyang-ayn din Corea, nu este așa? — întrebă un tânăr sublocotenent, uitându-se la superiorii lui.

— Și marina ce face? Ah! de s'ar începe odată!

Un locotenent contabil, cu obrazul rotund și surâzător, zise din colțul din umbră, în care stă: — Nu știi că reprezentatia nu se începe până ce nu se ridică cortina? Cu cât se așteaptă mai mult, cu atât este mai plăcut.

— San nu mai vorbi fleacuri! Eu m'am plictisit de nu mai pot, tot jucându-ne d'a vațascunselea cu Pey-yang! Dacă nu o vom ajunge nici de data asta, eu n'o să mă liniștesc până ce nu vom forța intrarea golfului Peticili și până

nu vom saluta forturile din Taku cu mitraliile noastre.

Un cadet se întoarse spre ofițerul care vorbise și zise foarte serios:

— Ar fi să intrăm ca într'un sac. Ce am face dacă ne-ar bloca acolo?

— Ce să te blocheze?! Da de unde! Inamicul se mișcă prea încet, ca să ne blocheze.

— Eu nu vreau să te descurajez, zise alt ofițer, dar cred că nici de data asta n'o să ne ciocnim. Nu știu zău ce este de făcut, cu înțeleala chinezilor.

Se auzi un sgomot de pași, și un sublocotenent înalt apăru în prag. Sublocotenentul cel mic se întoarse repede spre el:

— Timoniere, ce vești ne aduci? Nu se vede nimic?

Noul sosit se apropie de masă, mănca repede prăjiturile ce rămăseseră pe farfurie, pe urmă, ca și cum ar fi vrut să-și ceară scuze, zise:

(Va urma.)

Redactor responsabil: Constantin Savu.

PENTRU „ALBUMUL DECO- RAȚILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

Mulțămită publică.

Tuturor cunoscuților și pretenilor, cari din prilejul morții iubitului meu soț

Romul Coțoiu, comerciant

mi-au exprimat pe ori-ce cale condo eanțele, prin aceasta le aduc sincera mea mulțumită.

Baia de Criș, 28 Sept. a. c.

Văd. Laura Coțoiu.

„CRIȘANA”

instituit de credit și economii societate pe acții în Brad.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de funcționar la centrala institutului Crișana, din Brad, se publică concurs cu termin până la 14 Octomvrie a. c.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

- a) Salar cor. 1200;
- b) 15% adaus de scumpete;
- c) 300 cor. bani de quartir.;
- d) tantiemă statutară.

Dela reflectanți se recere ca să documenteze că au absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate, că posed în afară de limba română, limba maghiară, eventual și cea germană, în scris și vorbit și că au și praxă de bancă.

Postul e a se ocupa la 25 Oct., sau cel mult la 1 Nov 1915.

Directiunea.

Cumpărăm NUCI

cu prețul de zi, în cantități cât de mari. — Producenții să-și facă ofertele lor cu posibilă grabă.

Plata se face la preluare.

„Agricola”, Hunedoara (Vajdahunyad).

(A 2521—3)

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

”CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocațiale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșe dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**